

Дојење- природна исхрана за
новородјенче и одојче
/све о дојењу/

Белић Анђелка, вмс

ХУМАНО/МАЈЧИНО МЛЕКО

- Хумано млеко* данас се дефинише као биолошки систем, а не само као храна и сматра се медицинским ресурсом
- Јединствени састав хуманог млека има незаменљиво место у процесу програмирања здраве људске врсте.
- “Формула” је само храна, док је хумано млеко комплексна жива хранљива течност која садржи антитела, ензиме, хормоне и бројне друге састојке који су сви важни за здравље

Дојење

- ▶ Дојење је далеко више него једноставно уношење хране.
- ▶ Током дојења успоставља се чврста веза између мајке и бебе и задовољава се бебина потреба за љубављу, топлотом и сигурношћу на јединствен начин.
- ▶ Дојење ствара посебно блиску физичку везу између мајке и бебе; контакт кожа на кожу посебно је важан беби.

Статистика

- ▶ **За неразвијене и земље у развоју –**
- ▶ Студије у 42 неразвијене земље процењују да би ексклузивно дојење до 6 месеци са продуженим дојењем до годину дана могло да превенира 13% смрти деце до 5 година (ХИБ вакцина 4%, Морбили вакцина 1%), односно спасило би 1,3 милиона деце годишње.

ПРЕДНОСТИ ДОЈЕЊА

Дојење има бројне предности и за маму и за бебу.

Осим храњивости, дојење осигурава и бројне емоционалне предности за маму и бебу

Дојење

ПРЕДНОСТИ ДОЈЕЊА /ИСХРАНЕ МАЈЧИНИМ МЛЕКОМ

- ▶ **Мајчино млеко је увек доступно, хигијенски исправно, одговарајуће температуре, бесплатно**
- ▶ Дојење је најједноставнији начин храњења, храна долази у најбољем облику, саставу и температури за дојенче.

ПРЕДНОСТИ ДОЈЕЊА ЗА БЕБУ

СМАЊЕН РИЗИК ЗА НАСТАНАК РАЗЛИЧИТИХ БОЛЕСТИ У РАНОМ УЗРАСТУ

- **инфекција** /гастроинтестиналних, упала средњег уха, респираторних које захтевају хоспитализацију/
- **алергија** /астма, атопијски дерматитис/
- некротичног ентероколитиса код прематуруса
- дечје леукемије
- целијакије и инфламаторне болести црева код деце

ПРЕДНОСТИ ДОЈЕЊА ЗА БЕБУ

- Дојена дјеца знатно ређе од друге деце пате од пробавних сметњи и болести пробавног система.
- Бољи психомоторни и емоционални развој (приликом дојења долази до физичког контакта и зближавања мајке и детета, што доприноси нормалном психолошком развоју детета).
- Мајчино млијеко је оптималан извор гвожђа за дете, па је анемија у дојене деце врло ретка.

ПРЕДНОСТИ ДОЈЕЊА ЗА БЕБУ

ДУГОРОЧНИ ЕФЕКТИ:

СМАЊЕН РИЗИК ОБОЛЕВАЊА У ОДРАСЛОМ ДОБУ

Помаже у превенцији прекомерне телесне тежине и високог притиска у одраслом добу.

- ▶ -хипертензија
- ▶ -гојазност

ПРЕДНОСТИ ДОЈЕЊА ЗА МАЈКУ

- Помаже бржем враћању материце у стање какво је било пре порођаја и смањује послепорођајно крварење.
- Дојењем се **губи вишак калорија** и на тај начин се омогућава бржи повратак у форму након трудноће.
- Хормон пролактин који се такође ослобађа током дојења **дјелује као антидепресив**.
- Дојењем се мајка **штити** и имају знатно мање изгледа да оболе од рака дојке, рака јајника и рака грлића материце и остеопорозе.

АКТУЕЛНЕ ПРЕПОРУКЕ

- ▶ **Мајчино млеко нема замене и није дозвољено поређење.**
- ▶ **Дојење и мајчино млеко представљају нормативни стандард у храњењу и исхрани одојчади.**

Тхе Фирст Глобал Бреастфеединг Суммит, Новембер 2012 Мадрид

- ▶ **Екцлусиве бреастфеединг** – искључиво дојење/беба осим мајчиног млека не добија никакву другу течност или храну

Фул бреастфеединг- предоминантно дојење/беба уз мајчино млеко добија друге течности, али не добија другу храну-формулу/

ЛАКТАЦИЈА

- ▶ Лактација је процес лучења млека.
- ▶ Лактација и дојење су комплексни процеси ,који су под утицајем бројних унутрашњих и спољних чинилаца.
- ▶ Унутрашњи укључују мајчино физичко и психичко здравље, ранија искуства, планове у вези дојења.
- ▶ Спољашњи укључују социоекономске, породичне, подршку болничког особља.
- ▶ **Најважнији фактор је квалитет интеракције мајке и бебе.**
- ▶ Количина млека које ће се лучити не корелира са величином дојке.

САСТАВ МАЈЧИНОГ МЛЕКА

ВОДА

- ▶ 87,6 гр воде/100мл млека
- ▶ велике потребе новорођенчета за водом
- ▶ Програм подршке дојењу даје јасне препоруке: воду и друге напитке не давати беби у првим месецима осим ако то није медицински индиковано. Под нормалним спољашњим условима здравом новорођенчету није потребно додавати воду (минималне количине нису штетне, некада смирују мајку и бебу)

САСТАВ МАЈЧИНОГ МЛЕКА

- Беланчевине
- УГЉЕНИ ХИДРАТИ МАЈЧИНОГ МЛЕКА- Главни угљени хидрат м.млека је лактоза;
- Масти
- Минерали

САСТАВ МАЈЧИНОГ МЛЕКА

КОЛОСТРУМ је прво млеко, чија продукција почиње у другој половини трудноће, а лучи се првих неколико дана после порођаја (3-5)

По изгледу је густо и жуто, а по саставу се битно разликује од зрелог млека

- ▶ Оно што колострум чини тако посебним је већа количина имуноглобулина (5гр/100мл у колоструму : 1гр/100мл у зрелом млеку/ - улога прве вакцине, беби преноси сва заштитна антитела која има мајка.
- ▶ Лакше се вари и подстиче рад црева; подстиче колонизацију дебелог црева.
- ▶ На цревном епителу ствара протективни филм и смањује његову пропустљивост за протеине из хране.

ПРЕЛАЗНО МЛЕКО лучи се 15 дана. Прелазно млеко има више нутритивних елемената (масти, лактоза). При крају првог месеца од порођаја настаје зрело млеко.

ЗРЕЛО МЛЕКО имају мајке деце старије од месец дана; млеко мења састав у складу са бебиним потребама: мање протеина, више масти и угљених хидрата, као и витамина и олигоелемената, неопходних за енергију и раст.

**МЛЕКО МАЈКИ ПРЕВРЕМЕНЕ РОЂЕНЕ ДЕЦЕ
ДОНОРСКО МЛЕКО / БАНКА МЛЕКА**

Колострум

- У прва три или четири дана мајчино млеко називамо колострум – густа жута течност обogaћена имуноглобулинима, осталим беланчевинама, мастима, витаминима и минералима који су растопљиви у масноћи.
- Неки називају колострум »прва вакцина«.

- Од трећег до петог дана након порођаја, дојке излучују прво млеко, а након две до три недеље зрело млеко.
- У првом месецу новорођенче ставимо на груди сваки пут кад оно жели, а истовремено продужавамо време дојења.
- Одојче сиса најјаче првих пет минута и у том времену попије већину млека, због чега дојење не треба да траје дуже од 10 до 20 минута.
- Беба мора да испразни дојку потпуно, а уколико то не учини мајка то ради сама.

Техника подоја

- Заузмите правилан положај док дојите. Седите удобно заваљени унатраг и бебу приносите дојци. Не нагињите се над њу и не поклапајте је дојком.
- Беба треба устима да обухвати што већу површину ареоле како би заиста сисала (деси се да беба понекад "вуче" у празно) и да вам не би повредила брадавицу.

Дојење

- Потребно је у првим данима што чешће дојити новорођенче.
- Значајно је да се новорођенче доји на првој дојци док он спонтано не испусти брадавицу, а тек након тога понуди му се друга дојка.

Техника измазња млека из дојки

- Подразумева механичке притиске на ареолу. Тај предео се обухвати прстима тако сто је палац горе, а кажипрст доле. Затим се врши притисак ка дубини дојке, никако ка брадавици, и то са свих страна (у правцу кретања казаљки на сату).
- Запамтите, не треба да "цедите" дојке, већ да истиснете млеко из њих.

- Одржавајте личну хигијену руку и дојки, благим, неутралним сапуном и млаком водом.
- Пре сваког подоја својим млеком премажите брадавицу и ареолу, јер тако стварате мирисни контакт са бебом, а уједно и заштиту од инфекције, рагада и маститиса. Наиме, мајчино млеко ствара прави заштитни филм у том пределу.
- Празните дојке измлазавањем после сваког подоја све док не постану меке као сунђер.

Никада немојте...

- Масирати целу површину дојке, не гњечите је и не радите ништа на силу, јер их можете повредити и створити крвне подливе.
- Прекидати дојење бебе ако вам груди постану тврђе него што би требало, јер ће се млеко тако још више нагомилати и створити вам веће проблеме.

ПРОБЛЕМИ У ТОКУ ДОЈЕНЈА

- РАВНЕ ИЛИ УВУЧЕНЕ БРАДАВИЦЕ
- РАГАДЕ
- ПРЕПУЊЕНЕ ДОЈКЕ
- ЗАПУШЕНИ МЛЕЋНИ КАНАЛИ
- МАСТИТИС
- ПРИСУСТВО КРВИ У МЛЕКУ

Рагаде

- Уколико вам се појаве рагаде на брадавицама то је знак да беба није добро обухватила дојку.
- Запамтите, беба доњом вилицом притиска ткиво око брадавице и на тај начин претаче млеко из дојке у уста.
- То је једноставна техника коју ћете примењивати и приликом измлазања (када је то потребно).

Дојење на захтев

- Уоброћавање тј. дојење на одређено време, у увек истим размацама се не препоручује. Нарочито не у периоду стабилизовања лучења млека.
- Овај период обично траје око 6 недеља (40 дана) за које време беба постигне одговарајућу тежину, а мама лучење довољне количине млека.

Размак између подоја

- Размак између подоја је временски период од почетка једног подоја до почетка следећег.
- Размак између подоја условљен је развијеношћу бебе.

Размак између подоја

- Беба са већом порођајном тежином и већим енергетским резервама понекад прави дужи размак између два подоја, али никада не би требало да он буде дужи од 3 сата.
- Бебе са малом порођајном тежином се обично чешће оглашавају тражећи храну.
- Нека одојчад су слабашнија па се успавају. неопходно их је расанити. У ту сврху помаже блага масажа стопала и дланова, леђа и ножица, пресвлачење и гласнији говор.

- Често стављање бебе на дојку производи довољно хормона који ствара млеко (пролактин) код маме.
- Другим речима, ваша беба сама себи "наради" довољно млека за добро напредовање.
- Од почетка, од првог дана, обраћајте се вашој беби тепајући јој, причајући са њом јер јој је то неопходно за правилан раст и развој.

- Бебе које спорије добијају у тежини треба дојити чешће, дању у размаку од 2 сата, а ноћу у размаку од 3 сата.
- Бебу треба будити. нема разлога за бригу због прекида сна, јер ће беба после подоја продужити да спава и много боље напредовати.

Ноћно храњење/ноћни подоји

- Ноћно храњење односно ноћни подоји су обавезни у првих 6 недеља.
- И касније, када беба порасте, могу се увести ноћни подоји. Она треба поново себи да "наради" млеко, тј. повећа количину млека у маминим грудима.

Колико оброка?

- Много мајки пита колико оброка њено дете мора да добије у првим месецима. Универзалан одговор на то питање не постоји. Показатељ одговарајућег уноса млека када се искључиво доји је број мокрих пелена које можемо очекивати: 6 или више на 24 сата.
- Обично беба за неколико недеља сама успостави ритам храњења са шест до седам оброка на 24 сата.

- Потребно је упозорити и на бебе које радо спавају и преспавају више сати између два obroka, а са храњењем брзо завршавају.
- Мајке тада морају помислити да можда немају довољно млека и да је то разлог да беба спава и тиме штеди енергију.
- О томе се морају консултовати са патронажном сестром која долази у кућу, измери тежину одојчета и брзо сазнаје да ли је беба добила довољно млека.

Искључиво дојење

- Одојечту које је искључиво дојено у првих шест месеци није потребно ништа друго (осим додатка витамина Д3).
- Мајчино млеко је његова храна и извор течности.
- Беби због тога није потребна вода или чајеви. Чајеви се одојчету и малој деци не препоручују.

КОНТРАИНДИКАЦИЈЕ ЗА ДОЈЕЊЕ

▶ ПРИВРЕМЕНЕ ИЛИ ТРАЈНЕ

ОД СТРАНЕ ДЕТЕТА: веома ретке

- ▶ урођени поремећаји метаболизма (галактоземија, феникетонурија)
- ▶ аномалије (расцепи непца, неуролошки поремећаји)

ОД СТРАНЕ МАЈКЕ:

- ▶ медикаментозна терапија мајке
- ▶ хроничне болести
- ▶ туберкулоза
- ▶ ХИВ инфекција
- ▶ хепатитис Ц – контраверзе
- ▶ херпес на дојкама / привремени прекид, млеко се може користити /
- ▶ варицела / привремени прекид, млеко се може користити /
- ▶ ЦМВ – нема контраиндикација

МЕДИКАМЕНТОЗНА ТЕРАПИЈА МАЈКЕ

Најчешћи разлог за прекид природне исхране, често се лактација прекида, а да није ни покушана модификација медикаментне терапије или привремени прекид лактације.

ПРЕПОРУКЕ:

- ▶ Избегавање примене лекова кад год је могуће
- ▶ Примена локалне терапије кад год је могуће
- ▶ Лекови који су безбедни у трудноћи не морају бити и током лактације
- ▶ Изабрати лек који се дозира једном дневно или прилагодити узимање непосредно после подоја,
- ▶ НЕ узимати лекове на своју руку, само по препоруци лекара

- **Бројне хемијске материје прелазе хуманим млеком у организам одојчета док сиса и делују негативно на организам детета.**
- **Употреба алкохола и пушење је код дојиља потпуно забрањено.**
- **Лекови који су забрањени у току дојења су – аналгетици, антикоагуланси, хормони, неки антибиотици (тетрациклини, хлорамфеникол, бактрим), цитостатици, антитуберкулотици**

Исхрана породиље

- Водите рачуна о исхрани (једите воће, поврће, унесите довољно течности), не конзумирајте алкохол, кафу, кока колу и намирнице које садрже кофеин, а посебно избегавајте цигарете.

Моја беба и ја

Најчешћа питања

- Како да будем сигурна да дојим правилно?
- Да ли имам довољно млека?
- Да ли је моје млеко квалитетно?
- Да ли је моја беба сисала довољно?
- Да ли треба да будим бебу?
- Да ли да дајем воду беби?

Дојење

- ▶ **ИАКО ЈЕ ДОЈЕЊЕ ПРИРОДАН НАЧИН ХРАЊЕЊА БЕБЕ, САМ ПРОЦЕС ЈЕ ВЕШТИНА КОЈА СЕ УЧИ И ЗАХТЕВА ВЕЖБУ ОД СТРАНЕ МАЈКЕ И БЕБЕ**

Литература

- 1. Др Олга Станојловић, Дојење- природна исхрана за новорођенче и одојче
- 2. www.svezabebe.ba/beba/beba-je-tu/450-prednosti-dojenja-za-majku
- 3. elevit.com.hr/scripts/pages/hr/laktacija/prednosti_dojenja_za...

ХВАЛА НА ПАЖЊИ